

TELEGRAFUL ROMAN.

Apere Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiu, str. măcelarilor 45.

Corespondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE.

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

Vântul dela 48.

Sibiu, 22 Iulie n.

O gazetă cetită, poate cea mai cetită dintre toate gazetele maghiare, „Budapesti Hirlap”, despre care se știe, că e organul contelui Apponyi, ministrul nostru de culte și instrucțiuni publică, își termină articolul de fond din numărul de Vineri cu următoarele cuvinte: »Mă tem, că și acum începe să sufle spre noi vântul dela patruzeci și opt».

Ansă la exprimarea acestei temeri i-a dat scriitorului articolului faptul, că ziarul parisian „Temps”, un organ de publicitate cu mare trecere în lumea politică din întreaga Europa, s'a pus pe partea Croaților în conflictul lor cu Maghiarii, și face constatarea, justă și cuminte, că fără consentimentul Croaților nu se poate pretinde dela funcționarii căilor ferate din Croația și Slavonia se cunoască limba ungurească.

Ii doare pe patrioții noștri, că nu numai presa slavă și germană întreagă li-a întors spatele, ci acum începe și presa franceză a se înstrăina de ei și a le denega simpatia și sentimentele de dragoste. De aici apoi temerea, că iarăși sufle un vânt ca la patruzeci și opt!..

Bine, dar cum a fost vântul dela patruzeci și opt, de se tem patrioții noștri de o nouă suflare puternică a lui? Noi așa știm, că a fost un vânt bun și prielnic tuturor popoarelor asuprite și încătușate. Venind dela Apus, a adus pe aripile sale frumoasele idei de libertate, frățietate, egalitate, idei îmbrățișate cu căldură de toate neamurile cari în sătoșau după ele.

Așa știm, că vântul dela patruzeci și opt a adus lumină, a deschis morminte și a scos din ele la viață nouă popoare, cari până aci n'aveau viață proprie națională.

Vântul dela patruzeci și opt a adus Maghiarilor pe 15 Martie, cu

insufletirea cea mare națională din acea zi memorabilă, cu deschiderea temnițelor și cu cele 12 puncte naționale, ziua care e sfântă și astăzi pentru ei și e sărbătorită în fiecare an ca zi de adevărată sărbătoare națională. Iar nouă ne-a adus pe 3/15 Maiu, asemenea zi sfântă în calendarul nostru politic, pentru că în această zi mărește poporul românesc și a decretat reînvierea, re-deșteptarea, cu dela sine putere, trezit și el din somn de puternicul vuet al vântului dela patruzeci și opt.

Și tot așa și pentru alte popoare, de asemenea soarte, vântul dela patruzeci și opt a fost de o putere re-deșteptătoare și dătătoare de nouă viață.

Adevărat, că vântul dela patruzeci și opt a făcut și stricăciune, dar care vânt mai puternic nu face stricăciune? La Paris, unde și-a luat începutul, într-o noapte a adus la cădere pe temutul Guizot, ministrul prezident al Franciei, șeful unui guvern de teroare și de volnicie. În noaptea a doua a silit apoi și pe regele Louis Filip să fugă, pentru că să scape de moartea sigură, iar tronul său a fost ars în mijlocul unei bucurii de nedescris a mulțimei adunate la palatul regal, rămas gol.

La Viena același vânt dela patruzeci și opt a măturat iute și de grabă dela suprafață pe temutul și tiranul Metternich, prim-ministru, cu întregul său sistem de spionaj, volnicie și de răsbunare!

Da; ce a fost rău și neprielnic desvoltării și liberei resufări a popoarelor a fost nimicit din partea vântului dela patruzeci și opt, însă popoarele au fost aduse la viață nouă.

Se întâmplă oare în natură altcum lucrurile? Tot așa! Câte un vifor puternic descopere case, răstoarnă la pământ arbori seculari, se atinge și de arbori mai tineri,

pe cari îi smulge cu rădăcinile din pământ, culcă la pământ flori și iară, holde întregi: dar după ce a trecut, viață nouă se arată pretutindenea, pentru că atmosfera a fost curățită de miasmele grele și apăsătoare, iar arborul secular, răsturnat la pământ, nu mai ține umbră vlăstarelor tinere din jurul său, ci la razele calde ale soarelui se pot acum desvolta și ele în plină libertate....

Așa a fost vântul dela patruzeci și opt. E de neînțeles deci, cum de-l prezintă în colori rele și se tem de el tocmai aceia, cari au tras foloasele și i-au moștenit bună-tățile? Aceia, cari sub firma lui patruzeci și opt formează majoritatea parlamentară în dieta de astăzi a țării noastre?!

Vântul dela patruzeci și opt a fost rău pentru cei răi, pentru guvernele rele și pentru sistemele păcătoase de guvernare, însă pentru popoare nu. Și cei ce se tem de o nouă suflare a sa, n'au decât să aplice mărețele idei pe cari le-a adus și la noi: libertatea, egalitatea și frățietatea asupra tuturor popoarelor din patrie, și motivul temerii e delăturat.

Temeliile vieții noastre românești.

de
Ioan Mateiu, abs. în teologie.
(Fine).

Păstrarea scumpei noastre legi se poate face numai în limba noastră.

Ea este cel mai puternic mijloc, prin care înțelepciunea scripturilor pătrunde în sufletele noastre, întărindu-le cu învățăturile mari ale vieții omenești. Fără această limbă noi nu am putea cunoaște frumseța senină a cuvântului dumnezeesc vestitor de mântuire, cufundându-ne pe încetul în prăpastia perii întunecate. Sunt popoare cărora se propovăduiește legea lui Hristos în altă limbă de cât a lor; acestea sunt cele mai nefericite, căci nepricepându-și rostul vieții, duc un trai chinuit de dobitoace. Ele, au pierdut prin limbă însăși viața lor de făpturi ale lui Dumnezeu, sorocite să fie purarea împilate și robite de neamurile puternice și conștiente.

Strămoșii noștri au înțeles ce lucru mare este limba, și drept aceea s'au nevoit totdeauna a-i da cinstea ce i-se cuvine unui lucru sfânt. Pentru aceea și spune cântărețul:

„Limba, lege — lucruri sfinte
La strămoși erau.”

Pentru această limbă sfântă au trebuit să poarte veacuri de-a rândul cele mai desnădăjduite lupte, cari întreceau cu mult pe acelea pentru „lege”. Ei înțelegeau bine, că dacă Dumnezeu le-a dăruit limbă, a legat de ea și datoria a o păstra cu prețuri ori căror jertfe. Și atât de mult au ținut ei la datoria aceasta, încât preai-vățul italian Bonfini a trebuit să scrie înainte de asta cu patru sute de ani, despre noi, pe cum urmează: „Așa s'au sbumciemat Românii, încât îți pare că s'au luptat mai mult pentru limbă, decât pentru viață.”

Numai astfel putem pricepe, cum de noi, cari am fost atât de asupriți, cari am vărsat atâtea lacrimi de suferințe, am ajuns să fim așezați astăzi în rândul neamurilor celor mai vrednice. Numai limba botezată cu sângele cald al atâtor înaintași cinstiți, a susținut viața noastră, îndrumându-o pe cărările înaintării de azi.

Și dacă strămoșii noștri au luptat pe acest pământ, dacă ei au muncit, au suferit, au gândit și au visat pe acest pământ, nu-i nici unul din visurile lor, nu-i nici una din muncile lor cele grele, nu-i nimic din gloria și din suferința lor, care să nu fi lăsat o urmă neștearsă în limbă.

Limba povestește întreaga istorie de mărire și de durere a neamului nostru din cursul celor două mii de ani de neîntreruptă vecuire pe plaiurile acestor văi ardelene.

După ce vremea acestor lupte a trecut, am căutat, ca toate popoarele înțelepte, locul, care pe cale pacinică și liniștită să fie leagănul acestei limbi. Am zidit deci școala românească, care avea să fie de aici încolo locul de adăpost trainic al limbii, ca propovăduitoarea necontenită a credinței noastre statornice în legea creștină, aducătoare de întărire, și înălțare a sufletului nostru.

În chipul acesta a ajuns școala să fie a doua temelie a vieții noastre.

Am cheltuit bani muncii cu sudori de sânge, stropiți cu lacrimi de durere, pentru ridicarea acestor altare de învățătură mântuitoare. Și așa prin acest deosebit duh de jertfă, am ajuns să avem astăzi în cele mai multe sate, școli, cari prin frumseța și trăinicia lor, întemeiază pe banul muncit al țăranilor noștri, întrec multe din cele ale Sașilor bogați și puternici.

FOIȘOARĂ.

Schițe

din viața sculptorului Alexandru Liuba.

De Dr. At. Marienescu.

Operele (lucrările) lui.

(Urmare).

Elise im Bade (Elisabeta în scaldă). Tata Sofronie în 2 Martie 1900 îmi scrie: „Între lucrările lui Alexandru sunt: Elise im Bade, Sfânta Barbara și Sfântul George. Toate aceste trei modele au fost clasificate foarte bine și expuse în muzeul artistic din München, și pe semestrul acesta, a primit testimoniul, alăturat în copie. Despre Elisa în scaldă nu se află nici placă nici fotografie.”

Domnișoara Irma Faller în Oravița-Montană. Sofronie tata în 18 Sept. 1906 îmi scrie: Alexandru a făcut în relief bustul nepoatei lui Ivacicovici, Faller. Numi s'a trimese fotografia.

Fântâna săritoare. Sofronie în 16 Dec. 1902 îmi scrie: Alexandru, după ce va găta bustul Dlui Vichentie Babeș va merge la München, unde are de lucrat un plan pentru o fântână săritoare, ce are să se facă în Oravița-montană, în piață, înaintea

bisericii rom. catolice. Eu cerând deslușire în 18 Sept. 1906 îmi răspunde: Planul e la Biebel arhitectul, pentru că Oravițenii nu au atâția bani, cât s'au cerut. A rămas să se mai colecteze, dar protopopul începătorul cauzei s'a dus din Oravița și fântâna a rămas nefăcută. Aci îți trimit socoata. Sunt unele pozițiuni ce le lucră Liuba, și altele ce le face arhitectul Biebel, la olaltă fântâna săritoare ar costa 4519 fl.

Bust de fată. Am o fotografie depe un bust de fată, cu părul tăiat până cătră grumaz, și cu haină decoltată. Pictorul Georgiu Rusu zice că e opera lui Alexandru.

Fata fecioară. Se află o fotografie depe un bust de fată, făcut din marmură. Fata e cam de 13—15 ani, cu față nevinovată și naivă. Pe fotografie Liuba a scris cu mâna sa „Profil-studiu”.

Alexandru Liuba în 2 Aug. 1905 îmi scrie din București: M'am hotărât, ca la expozițiunea din București să expun un bust de marmură, fata fecioară. Acest bust s'a văzut și în expozițiunea etnografică din Sibiu (l'am văzut). Între documentele trimise de tata Sofronie am aflat o recunoștință de primirea bustului acestuia cu

data din 27 Martie 1906, scrisă de Országos magyar képző-művészeti társaság (Societatea de arte formatoare maghiară de țară) și în recunoștință e Leány-szobor, márvány (bust de fată, de marmură). Astfel bustul acesta s'a arătat la concurs. (v. acolo).

Dar și bustul acesta a avut pățaniile sale. Sofronie tata în 12 Sept. 1906 îmi scrie: Dl Dr. Victor Babeș a luat bustul de marmură, Fata fecioară, vrea să-l vândă ministrului Vlădescu, și acesta a promis că-l cumpără (v. Familia Nr. 33, pentru speșele de îngropăciune). Tata Sofronie în 18 Sept. 1906. Alexandru în 1899 a lucrat Fata fecioară numai în gips, mai târziu și în marmură. Nepoata mea Hersilia Liuba, învățătoare în Maidan a fost la adunarea învățătorilor în București. Acolo în expozițiune a văzut bustul de marmură fata fecioară, ce ministrul Vlădescu a promis să-l cumpere dela dl Dr. Victor Babeș. Acesta în Aprilie 1906 mi-a spus, cu ministrul nu a cumpărat bustul.

Fata cu fluiet. În numărul 39 din 1906 al Familiei am publicat copii de pe Paris și Fata cu fluiet. — Nu mai repețesc aci nimic.

Bust de femeie. Se află placă și foto-

grafie. Femeia e cam de 30 de ani, părul e pieptănat cu moț lăsat spre creștet, haina e decoltată. Pe placă și pe fotografie se vede numele Liuba cu litere tipărite. Verosimil e bust adordinat de o femeie din München.

Fata lui Dr. Fitz. Sofronie tata în 18 Sept. 1906 îmi scrie: Alexandru a făcut un relief fetei (Ella) notariului public Dr. Fitz. Îți trimit fotografia. (E foarte bine lucrat relieful).

Geniul la mormânt. Tata Sofronie din Maidan în 9 Martie 1901 îmi scrie: Fiul meu mi-a scris, că te-a rugat. Fii bun și împlinește-i rugarea, căci altcum, de nu-și va putea găta geniul ce are de a-l face pentru expozițiunea internațională din München, ce se va ținea în Iunie 1901, ar pierde mult. De-i va succede de a pune geniul în Glasspalast și de va fi premiat, va fi cunoscut în lumea artistică. Eu nu sunt în stare de a-i da o sumă de 200 fl. cât se recere la construcțiunea acelu geniu. Sofronie în 16 Maiu 1901 îmi spune: Alexandru lucră la geniul pentru Glasspalast din München și sperează, că și acolo va obține laudătoarea. (Va urma.)

Cea mai vie dovadă aceasta, că vrem să păstrăm, cu toată sfințenia, moștenirea mare lăsată de strămoși. Am primit dela ei sufletul care trăiește prin noi, am apucat credința lor, datinile lor, datinile și înțelepciunea, poveștile și indemnurile lor; am moștenit durerile și nădejile lor neimplinite.

Dacă ni-a rămas acest trecut cu alăteia moșteniri, noi n'avem dreptul să-l știrbim, ci mai vartos să-l întărim totdeauna, „câci numai prin aceasta prinde putere rădăcina vieții noastre. Prin povăța lui să săvârșește înfrățirea trainică a oamenilor de un sânge și se ridică stavilă mare împotriva primejdiilor“. E ar întărirea aceasta se poate săvârși numai prin limba noastră. Numai în aceasta ni se lipesc de suflet poveștile bătrânești, istoria părinților, bucuria și durerile semenilor noștri. Numai prin ea putem cunoaște sufletul strămoșilor, care ne cere să-l ținem neschimbat.

Prin ea cunoaștem străduințele mari ale veacurilor de sbucium, viața cu legea, cântecele, jocurile, portul și patimele ei, pe cari învățându-le primim indemnurile sfinte ale iubirii și apărării lor. E firesc deci să înțelegem, pentru ce școală, în care stăpânește această limbă, trebuie cinstită, întărită și îmbogățită. Școala aceasta românească, pentru care atâta am așutat, în care să sădește în sufletul copiilor noștri dragostea legii și a limbii strămoșești, școala aceasta pe care se întemeiază toată viața noastră, trebuie grijită. Căci „în lupta mare a neamurilor se țintește totdeauna la aceste cetăți, a legii și a limbii, cari pierzându-se, se prăpădește și poporul. Rămân oamenii, însă fără duhul care-i ocoție. Și nu este o înfățișare mai jalnică pe acest pământ, decât aceea a unei cete de oameni cu sufletul mort.“

Drept aceea, va trebui să jertfim tot avutul și toate puterile noastre pentru școală, care dă viață sufletului nostru. Înțeleg aici jertfa banului pentru acei dascăli ai noștri, cari spun copilașilor din carte poveștile înțelepte ale slovei bătrâne, învălindu-le mintea lor plâpândă cu aurul curat al sfintei moșteniri strămoșești. Cât de jalnică și cât de frumoasă e povestea acestor oameni cu fața ostenită. Cuvântul lor de dascăli săraci dă minților fragede botezul înțelepciunii. Când îi vom perde pe ei, atunci am îngropat nădejdea noastră de a ajunge la mai bine. Atunci nu mai sâmbănăm sâmbântă și nu mai putem aștepta secerii. Atunci ne-a biruit războiul. Temeiul limbii și al legii noastre s'a sdrunceat, iar noi cele trei milioane de suflete, vom începe tânguirile de durere sfâșietoare asupra mormintelor, cari sălășlesc sufletele noastre moarte.....

Căci așa ne povestește slova tristă a istoriei, despre toate neamurile cari au părăsit în chip nevrednic biserica și școala lor.

*

„Noi avem putere, avem dragoste de muncă, avem vâjgoșie care supune cele mai mari greutăți, avem sănătate sufletească, avem sprijinul în numărul și întinderea noastră. Avem toate însușirile cari pot aduce la liman un popor.“ Ne mai trebuie să încheagăm aceste însușiri prin o cultură temeinică, care să ne asigure viața pentru toate timpurile. O cultură, care să se întemeieze pe sufletul nostru, pe viața noastră. Căci numai o astfel de cultură, care se cheamă națională, poate ajuta înaintarea noastră, izolându-ne de toate influențele străine, păgubitoare pentru noi.

Legitimarea existenței popoarelor, stă tocmai în întemeierea acestei culturi naționale. Când puterile acestora se dovedesc neputincioase pentru câștigarea acestor culturi, ele și-au perdut pentru totdeauna dreptul la viața neatârnată. Și nu este un moment de o durere mai sguđuitoare, decât acela, în care un popor din pricina neînțelegerii rostului mare pentru el a culturi naționale, este silit să înghe-nuncheze înaintea jugului de robie întunecată al poporului, care a cultivat cu stăruință neîntreruptă însușirile deosebite ale sufletului său, pentru a ajunge la acea cultură specifică, care-i asigură viața și dominația asupra neamurilor înconștiente.

Cultura aceasta specifică, națională, cătră care trebuie să ne îndreptăm, vine pentru noi Românii numai prin biserica și școala românească. Numai ele pot să ni-o dea pe aceasta, pentru a rămănea cu sufletul aceea ce am fost două mii de ani și a ne câștiga dreptul la o viață tot mai liberă și mai conștientă în aceste văi ardelenne pline de amintirile tainice ale vitejiei și durerii strămoșești.

Și dacă viața noastră românească cu toate rosturile ei atârna dela puterea trainică a școlii și bisericii, vom înțelege pe deplin însemnătatea covârșitor de înaltă a celei mai de căpetenie porunci a vremilor de azi pentru Românii de aici, care în slove mari de foc plutește neconștient înaintea ochilor noștri, cerându-ne fapta mare de jertfă obștească pentru salvarea școlilor, cari ne păstrează sufletul nostru.

Astăzi, mai mult decât ori când, pătrunzându-ne de adevărul, că școala și biserica sunt cele mai puternice temelii ale vieții noastre, să ne arătăm toată iubirea de câtă este capabil sufletul nostru, prin aducerea celor mai sfinte jertfe mucenicești, de păstrare și întărirea școlilor românești.

Jertfa mărească și neprihănită a banului făcător de minuni pentru aceste altare din partea tuturor Românilor cinstiți, iată porunca mare a zilelor de azi!

Săvârșind această, cea mai înaltă faptă de jertfă culturală, mântuirea, care sălășlește în aceste sfinte altare, va fi a noastră și nimeni nu o va mai putea lua de la noi.

S'o facem!

Noua lege școlară.

Articolul de lege XXVII din 1907, referitor la raporturile de drept ale școalelor nesustținute de stat și la competențele învățătorilor aplicați la aceste școli.

(Urmare).

§. 17.

Fiecare școală și fiecare învățător, fără considerare la caracterul școlii și la împrejurarea, că beneficiază de ajutor de stat sau ba, să îndatorează a desvolta și întări în sufletul elevilor spiritul de alipire cătră patria maghiară și conștiința apartinerii la națiunea maghiară, precum și modul de gândire religios-moral. Punctul acesta de vedere trebuie să predominaze întreagă instrucțiunea; ca expresiune externă în fiecare școală, fără deosebire de caracter, trebuie afișată emblema țării ungurești, atât deasupra portalului, cât și într'un loc potrivit din salele de învățământ; mai departe în salele de învățământ să se afișeze tabele de părete cu subiecte din istoria Ungariei, iar la sărbători naționale să se arboreze pe edificii stindardul național maghiar. Afară de aceste insignii să permită afișarea emblemei comitatului sau a comunei, apoi inscripțiunea privitoare la caracterul școlii comunale respective confesionale în limba maghiară și în modul stabilit de lege; în salele de învățământ se mai permite afișarea portretelor episcopilor respectivei confesiuni, insignii religioase, icoane despre pietatea creștinească și recușitele de învățământ necesare la instrucțiune. Aceste însă nu pot conține deducțiuni istorice și geografice străine și nu pot fi decât produse din patrie. Ministrul de culte și instrucțiune publică în sarcina resortului său să îngrijește, ca toate școalele să fie provăzute cu emblema ungară și cu stindardul național maghiar, precum și cu tabelele istorice statorite în conțelegere cu autoritatea școlară, ca susținătoare de școală. Tabelele istorice se vor așeza în salele de învățământ în mod corăspunzător, iar învățătorii sunt datori a explica însemnătatea acestora în cursul exercițiilor intuitive și în cursul instrucțiunii din geografie și istorie.

Executarea dispozițiilor din acest §., cari nu cad în sfera de activitate a învățătorului, cade în sarcina scaunului școlar și pentru neexecutarea lor în primul rând e răspunzător președintele scaunului școlar. Neexecutarea intenționată a acestor dispozițiuni constituie transgresiune, asupra căreia sunt competente a judeca comisiunile administrative, designate prin art. de lege XX. din 1891. Pedepsa unei transgresiuni astfel statorite, cu care este a se pedepsi cel vinovat, se extinde până la suma de 500 cor. Pedepsele incuse se folosesc în favorul fondului de pensiune învățătoresc regnicolar, iar în alte privințe sunt normative dispozițiunile generale din art. de lege LX. din 1879.

§. 18.

Dispoziția §-lui 14 art. de lege XXXVIII. din 1868 în sensul căreia comunele bisericesti în școalele lor pot după plac să hotărască limba de propunere, este de a se înțelege așa, că le stă în voe a fixa, ca limbă de propunere sau limba statului, sau limba maternă a elevilor; în cazul din urmă natural, că toate dispozițiunile legale cu privire la propunerea limbei maghiare rămân în vigoare. Unde nu este școală cu limbă de propunere maghiară, acolo în școalele confesionale, în cari permanent sunt elevi, a căror limbă maternă e cea maghiară, respective elevi cu limba maternă nemaghiară, a căror instrucțiune însă în limba maghiară o cer părinții sau tutorii ace-

loră: ministrul de culte și instrucțiune publică poate dispune, ca pe seama acestora, ca limbă de propunere să se folosească limba maghiară; dacă însă numărul elevilor cu limbă maternă maghiară ajunge cifra de 20, sau dacă numărul acestora formează 20% din totalitatea elevilor înscriși, pe seama acestora necondiționat este a se folosi limba maghiară, ca limbă de propunere. Iar dacă cel puțin jumătate din elevii înscriși au limba maternă cea maghiară, atunci limba de propunere e cea maghiară; susținătorilor de școale însă le stă în voe, ca elevilor, cari nu știu limba maghiară să li-se predee instrucțiunea și în limba lor maternă.

În toate acele școale populare însă, în cari limba maghiară e introdusă deja ca limbă de propunere, starea de acum nu se mai poate schimba.

În toate cursurile școalelor de repetiție, limba de propunere e cea maghiară. Dispozițiunile acestea sunt valabile și pentru școalele comunale.

§. 19.

În școalele populare cu limbă de propunere nemaghiară, ori beneficiază de ajutor de stat, ori nu, limba maghiară este a se propune în toate despărțămintele după un plan de învățământ și într'un număr de oare, înainte stabilit de ministrul de culte și instrucțiune publică în conțelegere cu autoritatea școlară confesională, în așa măsură, ca un elev, cu limbă maternă nemaghiară, după terminarea anului al IV-lea de școală să-și poată la înțeles exprima gândirile în limba maghiară, atât cu graiul, cât și în scris.

§. 20.

Numai acei învățători aplicați la școale comunale și confesionale, cu limbă de propunere nemaghiară pot primi ajutor de stat, ca întregire la salar sau la cuincuenale, cari pe lângă condițiunile stabilite în §-ul 16 mai îndeplinesc și următoarele condițiuni:

1. Dacă în acele școale: limba maghiară, aritmetica, geografia și istoria patriei, apoi constituția patriei, și anume în școalele comunale se vor propune după un plan de învățământ și într'un număr de oare, stabilit de ministrul de culte și instrucțiune publică, cu întrebuintarea exclusivă a manualelor și a recușitelor admise de acela, iar în școalele confesionale după un plan de învățământ aprobat și din partea ministrului de culte; pentru cazul, că planul de învățământ promovat din partea susținătorului de școală nu va obține aprobarea ministerială, atunci instrucțiunea se va face după planul de învățământ stabilit din partea ministrului cu folosirea exclusivă a manualelor și mijloacelor ajutoare admise de acela.

2. Dacă în respectivele școale se vor întrebuinta cărți de citire cu conținut patriotic și recușite de învățământ aprobate și din partea ministrului de culte și instrucțiune publică. (Va urma).

Indatoririle preotului

față de școala confesională.

Lucrare cetită în conferența preoțească din tractul Abrudului.
de Iosif Gomboș, paroh.
(Fine.)

Causele cari provin din neștiința celorlalte chemați sunt a conduce destinele poporului nostru și a părinților, cari au copii de școală; le-ași putea grupa în modul următor:

Mulți părinți și îndeosebi cei ce au frecventat școalele din vechime nu-s în clar, nici nu se pot împăca cu metodele mai nouă, cu modul de predare al unor obiecte de învățământ. De multeori atari părinți iau o atitudine dușmănoasă față de învățător, îl calumniază în fața poporului și a elevilor lui. Pentru că mintea lui nu poate cuprinde, de ce se învață cetitul scriind, de ce să dă copilului în mână cartea a II-a și a III-a de citire, în loc de ceaslovul cu care el a fost obișnuit? Și înzadar se nisuește învățătorul să-l capaciteze, că nu poate. Preotul ar fi chemat să vină în ajutorul învățătorului, dar mai avem și azi preoți cari nu-s capabili să ereze avantajele metodelor nouă, prin urmare nu pot veni în ajutorul învățătorului. În privința aceasta deocamdată nu putem ajuta deci nimica. Cu privire la obiceiul părinților moștenit din vechime, că prelegerile în școală se du-

reze abia 3—4 luni, să lucră destul pentru stăpânirea lui. Lucru însă e greu, combaterea acestui rău nu progresează așa precum am dori.

Sunt apoi învățători pe cari cu drept cuvânt îi pot acuză cu neștiință și cu nepăsare. Abstracție fac dela învățării cari n'au pregătirea prescriasă, dela acestia nici nu pot aștepta spor pe terenul școlar. Nu mă pot însă împăca cu învățătorii trecuți prin cursurile pedagogice, cari nici după 3—4 sau mai mulți ani de praxă, n'au fost capabili a se cualifica. Pentru ce să se și cualifice își zic ei, doar tot acel salar îl beneficiază ca cei cualificați.

Apoi sistemul dacă îl pot numi așa, de a se transfera învățării provisorii dela o școală la alta și încă în tot anul încă e în detrimentul școlii.

Preoții, deși își iubesc mult școala, și în alte privințe lucră pentru înaintarea ei; pe terenul pedagogiei și a datorințelor ce le impune oficiul de director al școlii confesionale, sunt prea rămași îndărât. Deci nu pot scuza neglijența acestor preoți cari nu cercetează și conferențele învățărești, cari nu cetesc din când în când reviste și opuri de cuprins pedagogic. Astfel nu greșesc când susțin, că sunt și azi foarte multe parohii, în cari cauza învățământului razimă numai pe umerii învățătorului nu și a preotului. De oarece preotul cu toată bunăvoința lui nu-i poate da nici un sfat, nu-l poate ajuta în greua lui chemare întru îndeplinirea conștiințioasă a oficiului; nu-i poate controla lucrările. Prin urmare neștiința face și pe preotul cel mai zelos să tolereze abuzurile învățătorului nepriceput sau comod, sau îngreunat peste măsură cu agendele sale.

Causele, cari provin din comunicația anevoioasă și împrăștierea pe teritorii mari a caselor de locuit, aceste cauze obvin numai în comunele noastre muntoase.

Politica de a centraliza aici școalele a fost și este de present cea mai dăunoadă pentru învățământ.

În aproape toate comunele bisericesti muntoase ar trebui să avem două sau mai multe școale cu învățători ambulanți. Pentru că a pretinde dela băiatul de 6—7 sau chiar de 8 ani să facă pe zi o preumblare dimineața de 4—8 kilometri și seara asemenea; pentru a pretinde dela micul școlar ca în 6 zile din săptămână să-și nutrească corpul său tot cu mâncări seci, iar în posturi numai cu pâine și ceapă, de oarece o zupă caldă nu și-o poate pacheta în traistă, e cea mai mare barbarie. Astfel școalele noastre centralizate ruinează puterile fizice și sănătatea școlarilor, și aceasta nu se întâmplă în favorul facultăților spirituale ale elevilor.

Din școalele vechi aflătoare în munții noștri, eșiau puțini copii cu carte, dar toți acești copii după terminarea școlii din sat se făceau pe timpul de iarnă dascăli, în crângurile depărtate ale parohiei, unde sub controlul preotului care îi mai cerceta din când în când, se învăța pe lângă rugăciuni cetitul — și numărul alfabetizării nu era de loc mai mare ca astăzi. Am dat, că preoți de ai noștri au făcut arătare contra școalelor, cari ici colea se mai susțin în crângurile îndepărtate, în loc ca să urmeze pilda preoților bătrâni, cari le dau ajutor. Și protopretul pe motiv că legea nu suferă așa numitele „Zug iskola“ le-a desființat.

Ca o necesitate imperativă să pretinde dela noi preoții să stăruim pe lângă decentralizarea școalelor din munți și pe lângă instituirea învățătorilor ambulanți. Se protestăm contra politicii de centralizare ce se urmărește îndeosebi în tractul Câmpenilor și acest protest să-l facem nu numai în numele umanității, ci și pentru ca instrucțiunea și educațiunea tinerimei noastre se prospereze și în timp scurt să se poată constata o înaintare vădită pe terenul școlar.

NOTĂȚI.

Pentru gimnaziul din Brad s'au colectat din Baia-mare 60 cor., dela următorii: A. Stupariu 10 cor., Dr. Vas. Lucaciu, V. Bota, X., Me-dean, Dragomir, A. Latiș, Virg. Petroviciu, Buzura, Const. Lupoae fiecare câte 3 cor., I. Stenczel, Șovrea, Bota, Negruț, Bodea, Iuga, I. Bașia, D-na Birlă, fiecare câte 2 coroane, Șovrea, Greblea, Gheție, d-șoarele Valeria Dragomir, Regina Dragomir, Elenuța Lecsutan fiecare câte 1 cor. și anume, în loc de buchete pentru paranimfe, la nunta lui Alexiu Latiș, preot gr. or. din Stoiceni.

*

† **Iosif Pliveriei**, profesor universitar în Z. gr. b. autoritate recunoscută în materie de drept public cu privire la Orta, a decedat în Zagreb, în etate de 54 de ani.

Hymen. *Mariora Gugu*, Șoimuș și Ioan Ilir, nct. diplomat, Z. ruști, fidanțați.

† **Ioan Maier**, un fruntaș al comunei *Toplița*, tată al parohilor gr. ort. români de acolo *George* și *Gavril Maier*, a decedat ieri, Duminică dimineața. Va fi înmormântat mâine, Marți. Odihnească în pace!

Examen suspendate. „*Foaia diecesană*” din Caransebeș scrie în numărul de ieri următoarele:

„Examenul de calificare învățătoresc la institutul nostru pedagogic s'au ținut în 21—27 Iulie v. a. c. sub președintele Prea Cuvioșiei Sale părintelui protosinel *Dr. Iosif Traian Badescu*, de față fiind și domnul inspector școlar *Bere z Gyula*. Examenul a decurs în toată regula fără nici o greutate. Candidații — afară de cei care au raportat din scripturistica limbii maghiare nota nesuficient — au fost examinați și clasificați în conformitate cu regulamentul, votat de congresul nostru național. Asemenea au căpătat diplome candidații, cari au trecut examenul de corigență. Fiind însă controversă între regulamentul congresual și între unele dispoziții ministeriale, încheierea examenului s'a amânat până la tranșarea chestiunii. Deci toate știrile contrare acestei comunicări și aduse de foi străine, și după aceste și de unele române, nu corăspund adevărului.”

Calătoria părechii regale române. Regele și Regina României, cari se află acum la Sinaia, vor pleca pe jumătatea lui August în străinătate. În călătoria lor vor trece și pe la Ischl, unde vor fi oaspeții Monarhului nostru.

O ordinațiune a ministrului de interne. Ministrul de interne *Andrássy* a dat zilele acestea o ordinațiune referitoare la legitimarea copiilor născuți din concubinate, cari mai târziu au fost schimbate în căsătorii legitime. Ministrul ordonează, ca copii născuți din pat nelegitim, au să poarte numai numele mamei, chiar și dacă părinții vor pași mai târziu la căsătorie legală.

Ministrii în vilegiatură. Cei mai mulți miniștri unguri și-au început vilegiatura. *Kossuth* a plecat la *Herulesbad*, *Günther* la *Iglófüred*, *Wekerle* la *Dános*. *Apponyi* va petrece vara la *Eberhard*, *Andrássy* la *Tiszadob*.

Un vas scufundat. În urma furtunilor, ce au bătut zilele trecute la coastele irlandeze, s'a scufundat un vas împreună cu 30 persoane.

Rumpere de nori a fost Joi sara în Viena. Apa a intrat prin case și prin pivnițe. S'au înecat mai mulți oameni și copii. Unele case au fost dărâmate prin suburbii. Pagubele trec în milioane.

Congresul nihilistilor. În August se va ține în Londra un congres al nihilistilor, la care vor participa 1500 de reprezentanți ai nihilistilor din Rusia. Scopul congresului este înființarea unei reuniuni de anarhiști, pentru a se începe lupta de nou cu armele omorurilor politice. La congres vor fi trimiși ca delegați numai oameni cari au stat cel puțin doi ani în temniță.

Volnicie polițienescă. „*Gazeta Transilvaniei*” scrie, că poliția din Brașov a pedepsit pe 9 elevi dela școlile române din Brașov cu câte 5 cor. amendă pentru faptul, că asistând din întâmplare la examenul de gimnastică al școlii reale de stat din Brașov, nu și-au descoperit capul când s'a cântat cântările maghiare „*Szozat*” și „*Himn*”, ceea ce ar fi fost demonstrație în contra ideii de stat. De când adevărat și prin care lege se dispune, că trebuie să-ți descoperi capul când se cântă „*Szozatul*” și „*Himnul*”?

Deputați puși sub acuză. Dintre deputații parlamentului rusesc 169 au fost puși sub acuză pentru crima trădării de patrie, comisă prin manifestul adresat populațiunii după dizolvarea Dumei.

Atentat contra trenului. Când a trecut trenul accelerat ce mergea spre Predeal, Mercuri seara pe la orele 10 peste podul dela Brancica de lângă Deva, s'a produs o explozie puternică. Trenul a fost oprit în loc și s'au constatat urmele unui atentat cu dinamită. Din fericire explozia s'a întâmplat după trecerea trenului peste bombă, și astfel nu s'a întâmplat

nici o nenorocire. S'a deschis imediat o anchetă pentru constatarea faptului și gendarmeria a dat în urmă făptuitorilor necunoscuți, ca să-i prindă. Ziarele maghiare, ca de regulă, scriu că a fost o răsunare politică din partea Românilor. Da, Români fac toate relele din lumea aceasta!

Defraudare de milioane. Ziarul „*Russ*” anunță, că la linia ferată transbaicalică s'a descoperit o fraudă de 15 milioane ruble. Vre-o sută de funcționari implicați în această fraudă au fost arestați.

Comitetul societății pentru fond de teatru român a votat dlui *Zaharie Bărsan* în vederea turneului întreprins în lunile de peste vară un ajutor în sumă de 1200 coroane.

La „fondul Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace” au mai dăruit: *Demetriu Moldovan*, protopresbiter în Sighisoara 2 cor., *Vasile Goldiș*, secretar consist. și dep. dietal (Arad) 1 cor., *Dr. Ioan Rațiu*, profesor (Blaj), 2 cor., *Traian Barzu*, propr. (Caransebeș), 40 bani, *Ioan Apostu Suciu*, sodal croitor 50 bani. La același fond dna *Maria Poparad*, comerciantă în Viștea-înferioară, a contribuit cu o haină și bluză de vară și un cordon, cari s'au dăruit unei fete sărace din cercul Reuniunii.

Gimnaziști în politică. Când a trecut regele României prin Ploiești, scrie o foaie maghiară, i-a înmănat un student dela gimnaziul de acolo o petițiune, în numele studenților, în care se cerea amnestie pentru țărani arestați din incidentul răcoalelor țărănești. Regele în zilele acestea a dat răspuns petentului prin ministrul de culte, îndrumând pe micii politicieni să-și vadă mai bine de carte, și să nu se amestece în lucruri politice. Asemenea și conferența profesorilor dela gimnaziul din Ploiești a dăruit aspru pe îndrăzneții petenți.

Promoțiunea unui chinez. În Berlin a fost promovat zilele acestea „doctor filosofie” un Chinez numit *Madoyin*. E primul chinez, care a luat doctoratul la universitate germană. Promoția lui a fost o adevărată sărbătoare, luând parte consulul chinez din Berlin precum și toți atașatii legațiunii chineze din Berlin.

Petrecere în Mediaș. Tinerimea română din Mediaș și jur invită la petrecerea de vară ce o va aranja în 2 August a. c. (Sfântul Ilie) în pavilionul hotelului „*Schützen*” din Mediaș. Venitul curat este destinat spre scop filantropic. Suprasolviile sunt a se trimite în cancelaria advocației a dlui *Dr. Dionisie Roman* în Mediaș, *Medgyes*.

Petrecere în Ibașfalău. Cu ocaziunea adunării despărțământului Sighisoara a „*Asociațiunii*” pentru literatura română și cultura poporului român ce se va ține în Ibașfalău inteligența română din loc și jur va aranja o petrecere de vară în 4 August n. 1907. (Duminică după sf. Ilie) în sala hotelului cel mare din Ibașfalău. Inceputul la 8 ore sara. Venitul curat este destinat pentru biblioteca despărțământului Astei. Suprasolviile se primesc cu mulțămire și se vor cuita pe cale ziaristică. Damele sunt rugate a se prezenta, pe cât se poate, în costume românești.

Petrecere în Băsești. Tinerimea academică română din Salagiu și părțile mărginașe invită la petrecerea de vară împreună cu cântări populare și declamațiuni, ce va aranja cu privilegiul adunării generale a „*Despărțământului*” al XVI-lea (Salagian-Chioran) al *Asociațiunii* pentru literatura română și cultura poporului român” și a „*Reuniunii*” femeilor române sălăgiene”, la 4 August n. 1907 în Băsești (sub scut sigur). Patron: *George Pop de Băsești*, iar președinți de onoare *Alimpu Barboloviciu* și *Andrei Cosma*. Inceputul la orele 8 seara.

Cine vrea să fie frumos? Sunt puține dame în țară cărora nu le e cunoscută renumita salbă pentru față a farmacistului *Clemens v. Földes* din Arad. Dintre toate mijloacele de frumsețe *Crema-Margit* a lui *Földes* se bucură anume de interesul cel mai mare, deoarece e detot nestrăcioasă, în câteva zile delătură toate necurățiile de piele, ca pistruiele, sgrăbunțele, petele de ficat, sbrăcelele, iar față o netezește, împropăzează și întinereste. Acest mijloc nu servește însă numai pentru înfrumusețarea pielii de obraz, și totodată și pentru înălțarea ceafei, a umerilor și a mânilor. Prețul unei doze mari e 2 cor., a unei mici 1 cor. Efectul *Crema-Margit* ridică vaza *Săpunului de Margit*. Toate damele, cari folosesc pudră, laudă în deosebi *Pudra de Margit*, pentru că obrazul îl ține uscat și îl scutește de soare și vânt. Aceste articole speciale de toaletă se pot afla

în toate farmaciile. Feriți-vă de imitațiuni! La dorință oricine primește prin poștă gratis dela fabricantul *Clemens v. Földes*, farmacist în Arad cartea „*Ingrijirea frumseții*”.

Crucea dublă electro-magnetică R. B. 86,976 o recomandă dlui *Müller* tuturor acelor, cari sufer de gicht, reumă, astmă, insomnie, durere de urechi, nevralgie, migrenă, bătăie de inimă, dureri de cap, dureri de dinți, importanță, mâni și picioare răci, epilepsie, ud, oboesală, amețeli, auz rău, tremurici, influență gâlbănă, sgârșiri în stomac, lipsă de apetit, ischias, incuiare, sgârșiri. Dlui *Müller* în Budapesta V/27. strada *Vadász 34*, i-se scrie: *D-le Müller!* Prin crucea d-voastre dublă electro-magnetică R. B. Nr. 86,967 m'am vindecat de dureri. Te rog să-mi mai trimiți 5 cruci cu 8 cor., 1 cu 6 cor. Salutați patriotic. *Francisc Vlassak* la *Lindenstret 621/5*. Soud *Bethlehem*, America de Nord.

Din despărț. „Asociațiunei”.

Convocare.

Onorații membri ai despărțăm. XXV, *M. Ludoș* al „*Asociațiunii*” pentru literatura și cultura poporului român”, precum și toți spriginitorii ei sunt prin aceasta invitați la adunarea generală ordinară, ce se va ține în 4 August st. n la 3 ore p. m. în comuna *Iclanzel*.

Romul S. Orbean
directorul desp.

Dr. Ioan Oltean
secretar.

PARTEA LITERARĂ.

Dreptul în sens obiectiv.

În sens obiectiv, dreptul e complexul normelor pe cari asociația omenească, ca comunitate constituită, le recunoaște de obligatoare pentru conduita omului față de ceilalți, în viața sa externă. De aceea, orice țesă de drept e poruncă, cuvânt imperativ, pentru că conține o determinare, care în legătură cu altele, devine diriguitoare pentru conduita omului.

Chiar și dreptul permisiv e poruncă, și-și are și el partea sa imperativă, pentru că permisiv e numai pentru unul, pe când pentru ceilalți are caracter imperativ. Dacă am dreptul de ex. să fiu proprietarul unui obiect, acest drept pentru mine e permisiv. Dar din acest drept mi-se naște dreptul de a pretinde, să nu fi conturbat în proprietatea mea, și acest drept devine imperativ pentru cei ce ar voi să mă conturbe, pentru că le poruncește să mă lase în pace.

Dreptul regulează deci conduita oamenilor, iar conduita omului, în raport cu dreptul, se manifestă în activitate și neactivitate. Fac ceva, pentru că dreptul îmi permite să fac, și nu fac ceva, pentru că dreptul mă oprește. Conduita omului, pe care dreptul are să o reguleze, residă deci în acțiune (conduită pozitivă) și înțelăsarea acțiunii (conduită negativă sau pasivă), adică în neacțiune. Și una și alta se face în urma datorinței, pentru că ordinea de drept impune omului datorințe. Fiecare drept e deci datorință, fie față de sine, fie față de alții. Și din acest punct de vedere, dreptul e opreliște pentru cei neîndreptățiți, cărora le impune să nu conturbe pe cel îndreptătit în libertățile ce le are.

Pentru că dreptul să aibă eficacitatea așteptată se cere ca normele sale să fie recunoscute de obligatoare din partea comunității asupra căreia sunt a se aplica. Ceea ce înseamnă, că nu comunitatea are să le stabilească, ci ajunge, dacă comunitatea le recunoaște de ale sale. Dar se mai cere, ca comunitatea, care recunoaște normele de drept, să fie constituită în asociație, în stat, și aceasta e tocmai deosebirea între drept și morală.

Fiindcă dreptul e pentru comunitatea omenească, e de sine înțeles, că și izvorul și-l are în comunitatea omenească însăși. Comunitatea l-a reclamat, prin urmare voința generală l-a dat naștere, fie așa, că l'a croit de nou, fie așa, că l-a acceptat în forma croită de alții. Și fiindcă orice voință omenească e îndreptată spre împlinirea, spre ajungerea unui anumit scop, așa și comunitatea, cu voință generală s'a constituit într-o ajungerea unui anumit scop, care e pacea și liniștea între membrii ei, și pentru ajungerea acestui scop folosește dreptul ca mijloc. Alianțele de orice natură, statul, biserice, etc., toate sunt comunități de felul acesta, și fiindcă dreptul a izvorit din comunitate, scopul dreptului trebuie să fie scopul comunității: pacea și liniștea între oameni, între membrii comunității.

Să vedem mai apriat, care poate să fie scopul comunității omenești? Întăiu de toate e omul însuși, ca membru al comunității. Va să zică, conservarea și ameliorarea bunei sale viețuiri. Omul, având voință liberă, caută să ajungă la ceva ce

crede, că poate să-i fie de folos, și de aceea năzuiește spre acest scop. A ceea ce dorește omul, poate să fie ascuns în om însuși, sau poate să se afle în afară de om, în lumea externă.

Și într'un caz și într'altul, voința omului e mână de un sentiment, care se numește interes. Promovarea interesului pentru a ajunge omul la ceea ce vrea să aibă e deci împlinirea dorinței sau satisfacerea interesului. Și cum interesul aleargă după bunuri, raportul între interes și bunuri ar fi următorul: Bunul e obiect al interesului, interesul e răvnirea omului după bun. Prin urmare, pentru a exista interesul, trebuie să existe și bunul, pentru că numai bunul poate exista fără interes, dar interesul nu poate exista fără bun. Pe bunuri se bazează bunăstarea omului, și omul trebuie să simtă dorința sau necesitatea de a ajunge la bunuri, pentru că altcum i-ar lipsi funcționarea spiritului și dorul de viață.

De aici urmează deducțiunea, că:
Nu este bun fără interes legat de el;
Nu este interes fără viață independentă;

Nu este viață independentă fără organizare, fără ordine de drept.

În ultima analiză deci, scopul comunității constituite nu e alta decât scopul singuraticilor ei membri, iar voința comunității e voința singuraticilor membri, cari cer promovarea intereselor lor. Scopul comunității e promovarea intereselor membrilor ei. De aceea, orice voință, orice dorință, orice interes, nu e alta decât interesul membrilor, cari fac parte din comunitate; și așa nu există interes care se aparțină comunității, pentru că comunitatea nu are viață independentă, și nu are funcționare independentă spirituală. Comunitatea nu e alta decât totalitatea singuraticilor, cari sunt asociați, uniți la oaltă prin organizare, din motivul, că interesul e la fiecare același. De aceea se vorbește de „*interese generale*”, cu toate că ele nu sunt interesele comunității.

Dacă comunitatea nu are interese, evident, că nu poate avea nici bunuri, pentru că așa numitele bunuri comune nu sunt ale comunității, ci ale membrilor cari formează comunitatea.

Așa suntem și cu statul; interesele de stat sunt interesele cetățenilor cari formează statul, precum ale lor sunt și bunurile statului.

Dar interesul omului nu trebuie să fie totdeauna interes egoist.

De multeori succesul câștigat în afară de cadrele plăcerii proprii procură omului satisfacție deplină, pentru că a câștigat un bun reclamat de interesul de a promova bunăstarea altora. E atingerea idealului spre care plutește altruistul.

Dar satisfacția aceasta încă e scop, și interesele altruiste încă urmăresc un scop: scopul de a ajunge alții la bunuri. De aceea, orice interes, egoist ori altruist, trebuie să aibă de obiect un bun, la care vrea să ajungă cel interesat. Scopul comunității este deci, să-i facă posibilă celui interesat ajungerea la acest bun dorit. Și o poate face aceasta numai cu ajutorul dreptului; pentru că stabilind comunitatea între toți membrii ei o ordine de drept, dă posibilitatea și mijlocul în mână, fiecărui membru, pentru că să-și promoveze singur interesele.

Scopul dreptului e deci scopul comunității și scopul acesteia e, promovarea câștigării de bunuri pe seama membrilor comunității; și de aceea dreptul în sens obiectiv e complexul regulilor pe cari comunitatea constituie le recunoaște de norme obligatoare pentru conduita oamenilor întru promovarea câștigării de bunuri.

Ordinea de drept e deci ordinea bunurilor, sau ordinea intereselor.

Cărți și reviste.

„*Lucefărul*”, Nr. 13, a apărut cu următorul sumar: *M. Sadoveanu*: *Tineretea*. *G. Murnu*: *Monumente antice din Roma*. *Palatinul*. *A. Seca*: *Dor* (poezie). *D. Nanu*: *Rugăciune de Paul Verlaine*. *I. Ciocărlan*: *Înimă de mamă* (novelă). *I. Borcia*: *Ifigenia în Taurida de Goethe*. *M. Cunțan*: *Că te-am iubit* (poezie). *I. Albu*: *În Maramurăș* (poezie). *G. C. Ionescu*: *Boerul* (novelă). *Cronica*: „*Treburile literare*”. *V. Caraiuan*. La sezătoare. Un dușman. Prinții gândesc. Judecățile dlui Panu. *Aschii*. Turneul dlui *Z. Bărsan*. Ploaie de vară. Bibliografie. Ilustrațiuni: *Palatinul*. „*Io supă paza lui Argus pândit de Mercur*”. *Palatul reconstruit al lui Tiberiu și Caligula*. „*Casa Liviei*”. *Coliba lui Romul*. *Vedere din Forul Roman*. *Casino Farnese*. „*Podul lui Caligula*”.

Poșta redacției.

„*Industria*”, *Deva*. Numai în partea taxabilă a ziarului se poate publica. Binevoii a vă adresa administrațiunii foil.

Nr. 314—1907

[196] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh din parohia Mermezeu-Văleni, tractul Geoagiului, prin aceasta se descrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasonate în coala B, pentru întregirea venitorilor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și așterne cererile instruite conform normelor în vigoare oficiului protopresbiterial al Orăștiei în termenul indicat.

Concurenții vor avea a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sârbătoare spre a cânta, cuvânta și eventual a și celebra.

Orăștie, 28 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiterial al tractului Geoagi, în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Vasile Domșa
adm. protopresb.

Nr. 356—1907

[197] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh din parohia Bozeș, tractul Geoagiului, prin aceasta se descrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasonate în coala B, pentru întregirea venitorilor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și așterne cererile instruite conform normelor în vigoare oficiului protopresbiterial al Orăștiei în termenul indicat.

Concurenții vor avea a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sârbătoare spre a cânta, cuvânta și eventual a și celebra.

Orăștie, 28 Iunie 1907.

Oficiul protopresbiterial al tractului Geoagi, în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Vasile Domșa
adm. protopresb.

Sz. 6462/1907

[198] 1—1

Arlejtési hirdmény.

Szebenvármegye hivatalos helyiségeinek fűtésére 1907/8 évre szűkségetlő két száz (200) köbméter usztatlan kemény tűzifa szállításának biztosítása céljából 1907 évi augusztus hó 12 napján hétfő délelőtt 11 órakor ajánlati versenytárgyalás fog tartatni.

A közelebbi adatok „Szebenvármegye Hivatalos Lapja” 28. számában közzétett hirdményben foglaltatnak.

Nagyszeben, 1907 évi július hó 16 án.

Reissenberger Gusztáv s. k.
alispán.

Nr. 6430 Ep.

[195] 1—3

Publicare de licitație.

Comuna bisericească română ortodoxă Mucundorf, protopresbiteratul Cohalm, dă în 3 August st. n. (21 Iulie st. v.) a. c. la 2 ore p. m. prin licitație publică minuendă în întreprindere zidirea unei nouă biserici după planul și preliminarul de spese aprobate de P. V. Consistor arhidiecezan la 9 Martie 1904 Nr. 2600 Ep.

Ofertele în scris se primesc până la începerea licitației, adreseate oficiului parohial gr. ort. român din Mucundorf.

Prețul strigării 7869 cor.

Vadiul 5% dela prețul strigării.

Planul și preliminarul de spese cum și condițiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial.

Mucundorf, la 18 Iulie 1907.

Harion Enciu
prez. sin. și com. par.
paroh gr. ort.

Nr. 1176/1907

[184] 3—3

Licitațiune minuendă.

Comuna politică Porumbacul-vechiu, comitatul Făgăraș, pentru aceasta aduce la cunoștință publică, cumcă în 2 August 1907 st. n. la 10 ore a. m. dă în întreprindere prin licitațiune minuendă edificarea școalei confesionale gr. ort. locale.

Prețul strigării este 8445 cor. 25 fileri.

Reflectanții au să depună înainte de începerea licitațiunei un vadiu de 844 cor. 52 fil.

Condițiunile, planul și preliminarul se pot vedea la primăria acestei comune.

Porumbacul-vechiu, 10 Iulie n. 1907.

Primăria comunală.

[186] 2—3

CONCURS

Pentru ocuparea catedrelor vacante la școalele centrale române gr. or. din Brașov se publică concurs cu termen de 30 zile dela cea dintâi publicare în „Telegraful Român”.

a) La gimnaziu:

E vacantă catadra de religie;

b) La școala comercială superioară:

E vacantă catedra de limba maghiară și germană;

c) La școalele primare:

Sunt vacante trei catedre de învățători.

Concurenții își vor adresa petițiile lor Eforiei școlare și le vor însoți cu următoarele documente:

1. Carte de botez, prin care vor dovedi că sunt Români ortodoxi.

2. Atestat de moralitate.

3. Atestat medical, că sunt deplin sănătoși.

4. Revers, că se vor conforma întru toate legilor și dispozițiunilor bisericești și școlare și regulamentelor în vigoare, iar la caz, că Eforia școlară va pretinde, se deobligă a propune și la celelalte școale, cari stau sub administrația Eforiei. Concurenții de sub punctul a) se vor mai obliga a propune până la 20 de ore pe săptămână și în fine a îngrijii de exortarea și eventual instruirea în cântările bisericești a elevilor dela oricari dintre școalele medii și superioare din Brașov.

5. Pentru concurenții de sub a) se mai pretind: Absolutor teologic și testimoniu de calificațiune preoțească, eventual și documente despre studiile academice făcute.

Concurenții cu studii academice vor fi preferiți.

6. Pentru concurenții de sub b) diploma de profesor conform art. de lege XXX din 1883, respective conform regulamentului ministerial pentru școalele comerciale din 1895, sau întrucât nu ar avea încă diplomă, cel puțin atestatul despre examenul fundamental dimpreună cu absolutorul.

7. Pentru concurenții de sub c) atestat de calificațiune învățătoresc eventual și alte documente recomandatoare.

Beneficiile sunt:

1. 1. Pentru concurenții de sub a) și b) în timpul serviciului de suplinitor salariu anual de K 1600; în timpul serviciului de provizor de K 1800, fără alte adaosuri, iar dela ocuparea definitivă a catedrei salariu anual de K 2400, cinci cuincuenii de câte K 200, bani de cuartir K 400 anual și drept de penziune conform statutelor în vigoare la școalele noastre.

Candidatul de sub a) înainte de definitivare va trebui să țină în tagma preoțească.

2. Pentru învățători în timpul serviciului de suplinitor salariu anual de K 800, în timpul serviciului de provizor K 1000, fără alte adaosuri și dela ocuparea definitivă a catedrei salariu de K 1200, cinci cuincuenii de câte K 120, și bani de cuartir K 240 anual, dreptul de penziune au să și-l reguleze la stat.

Brașov, din ședința Eforiei școlare, ținută la 23 Iunie 1907.

*Eforia școalelor centrale
române ortodoxe din Brașov.*

[190] 2—3

Publicare de licitație.

Pe baza planului și preliminarului de spese aprobat de Preavenabilul Consistor arhidiecezan dtto 23 Iunie 1907, Nr. 6801 Epit., comuna bisericească gr. or. Arpașul-superior, protopresbiteratul Avrigului comitatul Făgărașului dă în întreprindere edificarea școalei sale

pe cale de licitație publică minuendă, ce se va ținea în 15/28 Iulie a. c. la 10 ore a. m. în edificiul școlar din Arpașul-superior. Prețul de strigare este 13,800 cor., cu aceea, că comuna bisericească nu dă nici un fel de material.

Licitanții au să depună vadiu de 10% dela suma de strigare.

Planul și preliminarul de spese precum și condițiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial gr. ort. din Arpașul-superior.

Arpașul-superior, 1/14 Iulie 1907.

Pentru comitetul parohial:

Ioan Popa

paroh.

Nr. 436/1907

Văzut:

George Smed

notar.

Ioan Căndea

protopresbiter.

[192] 2—3

Publicațiune.

Pentru liferare de:

1. Pâne de grâu curat.
2. Franzele făcute din făină de grâu curat cu lapte.
3. Făină de grâu curat Nr. 2 și 3.

4. Carne de vită.

5. Carne de vițel.

6. Carne de porc și

7. Unsoare de porc, toate de prima calitate pentru alimentarea alor 220—250 elevi dela seminarul teologic-pedagogic gr. ort. român „Andreian” din Sibiu în anul școlar 1907/8.

Doritorii de a reflecta la careva din aceste poziții să-și înainteze ofertele în scris, provăzute cu timbru de 1 coroană, în persoană, la subscrisul până în 15 August st. n. încluzive, unde vor afla mai deaproape și condițiile speciale pentru încheierea contractului, cum și eventual alte informațiuni. Ofertele întrate după termen nu se vor lua în considerare.

Tot în acest termen se pot înainta în scris oferte pentru resturile de mâncare dela mese și culină.

Sibiu, 16 Iulie n. 1907.

Augustin Bena

econom seminarial.

Nr. 268

[185] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățătoresci din comunele mai jos însemnate se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

1. Băhău, 2 posturi, fiecare cu salariu de 600 cor., relut de cuartir 50 coroane și grădină.

2. Călnic, cu salariu de 600 cor., cuartir și grădină.

3. Deal, cu salariu de 600 cor., relut de cuartir și grădină 50 cor.

4. Pianul-inferior, cu salariu de 600 cor., relut de cuartir și grădină 50 cor.

5. Oarda-de sus, cu salariu de 600 cor. și cuartir în școală.

6. Berghin, cu salariu de 600 cor., din care 200 cor. întregire dela stat, cuartir și grădină.

Cruce sau stea dublă electro-magnetică

Patent

Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secret!

vindecă și înviorază

Deosebită atențiune e a se aparat vindecă bóle

pe lângă garanție.

da împrejurării, că acest vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, fâituri de ureche, bătăie de inimă, sgârșiri de inimă, asma, azulul greu, sgârșiri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mâni și picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influență, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui și multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — In canceloria mea s-a aflat atestate încurse din toate părțile lumii cari prețuesc cu mulțumire invențiunea mea și oricine poate examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde orice încercare s-a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta” deoarece „Ciasul-Volta” atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost oțios oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut, oprețat și cercetat. Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi.

Prețul aparatului mare e cor. 8—

folosibil la morburii cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 6—

folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă. 11 4

Eспедиție din centru și locul de vânzare pentru țără și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta,**V/27, strada Vadász 34 colțul.**